

**A pedagógiai szaksajtó,
mint közéleti és tudományos fórum (1900-1945)**

**Változó életformák – régi és új tanulási környezetek
ONK, 2013. nov. 7-9., Eger**

**Biró Zsuzsanna Hanna, PhD
ELTE PPK**

Előadás menete

- Kutatási előzmények
- Aktuális projekt
- Aktuális téma
- Az adattár jellemzői
- Az elemzés (első) eredményei
- Következő lépések

Kutatási előzmények

Neveléstudományi folyóiratok tudományszociológiai elemzése (1997-2006)

- ELTE PPK Pedagógiatörténeti Doktori Műhely
- Tudománytörténeti OTKA-kutatás I.
 - **ONK 2008** – szimpózium előadások
 - Varga Kornél, Pap K. Tünde, Sanda István Dániel, Mede Perla, Bárd Edit
 - **Tanulmányok (2009)**
 - *Magyar Pedagógia, Iskolakultúra*
 - Hopfner – A. Németh – É. Szabolcs (Hrsg.): *Kindheit – Schule – Erziehungswissenschaft in Mitteleuropa 1948-2008*, Peter Lang, Frankfurt am Main/Berlin/Bern
 - Németh A.- Biró Zs. H. (szerk.): *A magyar neveléstudomány a 20. század második felében*, Gondolat, Budapest

Aktuális kutatás

Tudománytörténeti OTKA-kutatás II. (K 100496)

- **A magyar neveléstudomány története a szakmai folyóiratok tükrében (1945-1989) – tudományos kommunikáció, szakmai diskurzusok**
- **Résztevők:**
 - Németh András (kut. vez.), Golnhofer Erzsébet, Szabolcs Éva, Pukánszky Béla, Biró Zsuzsanna Hanna
 - ELTE PPK Pedagógiatörténeti tanszék munkatársai
 - Pedagógiatörténeti Doktori Műhely
 - neveléstudományi MA hallgatók
- **Főbb célkitűzések:**
 - A magyar neveléstudományi kommunikáció jellemzőinek leírása (tudományszociológia, tartalomelemzés, diskurzuselemzés, kapcsolati háló elemzés)
 - Intézményesülési folyamatok kronologikus és rendszerszerű feltárása, bemutatása
 - Az 1950-es évek mikro-történéseinek elemzése

Aktuális téma

A neveléstudomány intézményesülésének története a kezdetektől (19. század vége) az '50-es évekig

saját téma ⇒ **a szakmai kommunikáció elemzése 1900-1945 között**

- Forrás: pedagógiai folyóiratok „reprezentatív” mintája
⇒ **bibliográfiai adattár**
- Elemzési szempontok: szakmai publikációk jellemzői
 - szaklapok profilja
 - szerzői összetétel ↑
 - műfajok ↑
 - tematikus fókusz ↑

Folyóirat-adatbázis (1890-1945)

Mire
„reprezentatív”?

Mintaévek	Szövegek
1899	1761
1907	2138
1915	2083
1928	3171
1936	2637
1942	2647
Total	14437

	Szövegek száma	Szövegek szerzővel
A Gyermekek	207	76%
A Jövő Útjain	285	69%
Izraelita Tanügyi Értesítő	309	66%
Katolikus Tanítónők és Tanárnők Lapja	336	46%
Kereskedelmi Szakoktatás	1297	46%
Magyar Középiskola	462	87%
Magyar Pedagógia	575	85%
Magyar Tanítóképző	1127	51%
Néptanítók Lapja	5162	42%
Pedagógiai Szeminárium	529	70%
Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közlöny	1244	67%
Polgári Iskola Közlöny	2416	40%
Protestáns Tanügyi Szemle	488	88%
Total	14437	52%

A szaklapok profilja – vállalt küldetés

OKITEK, OPITEK
Keresk. Szakoktatás
Magyar Tanítóképző

Izr. Tan. Értesítő
Protest. Tan. Szemle
Magyar Középiskola
Kat. T. és T. Lapja

Pedagógiai Szeminárium
Néptanítók lapja

A Gyermekek
A Jövő Útjain
Magyar Pedagógia

szakmai szövetség

világnézeti szövetség

**pedagógiai gyakorlat
megújítása**

**tudományos
ismeretterjesztés**

**világi
tanáregyesületek**

**„mi” tudat erősítése
cselekvési program
érdekképviselő
közös ügyek fóruma**

**egyházi
tanáregyesületek**

**oktatási tárca,
önkormányzat**

**híd elmélet és
gyakorlat között
színvonalemelés
korszerű ismeretek**

**tudományos
szervezetek**

Irányító kérdések

- Milyen kritériumok alapján lehet a tudományos kommunikációt a nem-tudományostól elválasztani?
 - Mi az, amit mérni tudunk?
 - Mi az, ami a tudományos szaklapokra a korszakban általánosan jellemző volt?
- A kommunikációs jellemzők megerősítik a fenti felosztást?
 - Minden olyan lap, amely felvállalja a tudományos ismeretterjesztést, egyben a leginkább tudományos jellegű is?

Jellemző I.

Van „tere” az önálló, kifejtett gondolatnak

- Szerzővel rendelkező szövegek
 - Önálló közlemény a szerkesztők szerint
 - Legalább 5 oldal terjedelmű

	összes szöveg	szerzővel	cikk/ tanulmány	min. 5 oldal
egyesületi, de nem felekezeti	10119	45%	6%	1,8%
felekezeti	1595	75%	6%	4,3%
gyakorlatorientált	1656	57%	18%	10,8%
elméletorientált	1067	80%	21%	15,1%

Jellemző II.

A szerző tudományosan képzett

- o Egyetemi tanári diploma
 - Eötvös-kollégiumi tagság
 - doktori végzettség

OKITEK 73%
Magy. Középisk. 85%
Prot. Tan. Szemle 70%
Pedagógiai Szemin. 55%
Magyar Pedagógia 48%
A Gyermekek 52%

	összes szöveg beazonosítható szerzővel	bölcsésztanár- szerző	Eötvös- kollégista	doktorált
egyesületi, de nem felekezeti	3413	40%	2%	14%
felekezeti	910	63%	5%	37%
gyakorlatorientált	897	41%	3%	26%
elméletorientált	731	46%	3%	22%

Jellemző III.

A szerző tudományosan elismert

- Szerepelt valamely pedagógiai lexikonban

	összes szöveg beazonosítható szerzővel	lexikon-elit tag (1936, 1976, 1997)
egyesületi, de nem felekezeti	3413	29%
felekezeti	910	27%
gyakorlatorientált	897	34%
elméletorientált	731	69%

MP 97%
MK 42%
OKITEK 39%
A Gyermekek 38%

Jellemző IV.

A műfaj /megközelítésmód más tudományokra is jellemző

- Ismertetés (recenzió) szerzővel
 - „szemle” rovat témái: tankönyv, oktatási segédanyag, szakkönyv, szaklap, egyéb kiadvány
 - külföldi szakkönyv

	összes szöveg beazonosítható szerzővel	szemle rovatba került	külföldi szakkönyvről szól
egyesületi, de nem felekezeti	3413	26%	4%
felekezeti	910	60%	8%
gyakorlatorientált	897	34%	2%
elméletorientált	731	59%	33%

A Jövő Útjain 36%
M. Pedagógia 34%
A Gyermek 25%

Összegzés

egyesületi ↔ pedagógiai

A tudományosság jelzései:

- ! • **Önálló, kifejtett gondolat** – min. 5 oldalas szerzővel megjelenő cikk vagy tanulmány
- ? • **Tudományosan képzett szerzők** – egyetemi végzettség (esetleg doktori)
- ! • **A saját tudományágban elismert szerzők** – lexikon-elit tag
- ! • **Más tudományokban is elismert műfaj, megközelítésmód** – külföldi szakkönyvek ismertetése

dominancia
diskurzusok

Következő lépések

- Tematikus besorolások címek alapján
- Szerzői életutak elemzése
 - szakmai, közéleti tisztségek
 - publikációs aktivitás
- Szövegkorpusz összeállítása diskurzus-elemzésekhez
 - tudománytörténeti szempontból fontos szerzők és/vagy kiemelt témák

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

